

Центральноукраїнський національний технічний університет
Кафедра економіки, менеджменту та комерційної діяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з

науково-
педагогічної роботи
КИРИЧЕНКО А.М.

2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фінансовий менеджмент

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітньо-професійна програма: «Менеджмент бізнес-організацій»

Економічний факультет

2023 – 2024 навчальний рік

Розробник: канд. екон. наук, доцент Заярнюк Олексій Васильович

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності

Протокол від “ 28 ” серпня 2023 року № 1

В.о. зав кафедри економіки,
менеджменту та комерційної діяльності: к.е.н., доцент Сторожук О.В.

_____
(підпис) (СТОРОЖУК О.В.)

Декан економічного факультету: д.е.н., проф. ШАЛІМОВА Н.С.

_____
(підпис) (ШАЛІМОВА Н.С.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 5	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Спеціальної (фахової)	
Загальна кількість годин - 150	Спеціальність: 073 «Менеджмент» Освітньо-професійна програма: «Менеджмент бізнес-організацій»	Рік підготовки	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5,37	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	32 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		32 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		86	136
Вид контролю: залік			

Мова навчання: українська

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» є формування у здобувачів вищої освіти сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань у галузі управління фінансами підприємств, установ, організацій, практичних навичок їх застосування у різних напрямках фінансової діяльності.

Завданнями дисципліни «Фінансовий менеджмент» є: розгляд механізмів реалізації фінансового менеджменту; характеристика мети, завдань та сутності фінансового менеджменту; цілі та завдання управління фінансами підприємства; розгляд класифікації, мети та вимог до фінансової звітності підприємств; характеристика моделей управління грошовими потоками підприємства; управління фінансовими ризиками; складання бюджетів.

Передумови для вивчення дисципліни (структурно-логічна схема підготовки фахівця): потребує базових знань з менеджменту.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

Загальні компетентності

- ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- ЗК3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;
- ЗК4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;
- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- ЗК7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення в умовах ризику та невизначеності.

Спеціальні компетентності

СК1. Здатність обирати та використовувати концепції, методи та інструментарій менеджменту, в тому числі у відповідності до визначених цілей та міжнародних стандартів;

СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти і реалізовувати відповідні стратегії та плани;

СК7. Здатність розробляти проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість;

СК8. Здатність використовувати психологічні технології роботи з персоналом;

СК9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію;

СК10. Здатність до управління організацією та її розвитком;

СК 11. Здатність здійснювати ефективне корпоративне управління та управління фінансами для забезпечення протидії ризикам, захисту і сталого розвитку організацій в умовах цифровізації

Програмні результати навчання

ПРН 2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх

вирішення;

ПРН13. Вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу);

ПРН14. Визначати шляхи оптимального розвитку бізнес-організації, організувати управлінський процес, застосовувати новітній інструментарій корпоративного управління, фінансового менеджменту, виходячи із заданих вимог для забезпечення сталого розвитку бізнес-одиниць в умовах цифровізації.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.

Становлення фінансового менеджменту як науки. Сутність фінансового менеджменту. Об'єкт і суб'єкт фінансового менеджменту. Мета, задачі та функції фінансового менеджменту. Механізм реалізації фінансового менеджменту.

Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту.

Підприємство як підсистема національного господарства. Цілі та задачі управління фінансами підприємства. Організаційне забезпечення системи управління фінансами. Інформаційне забезпечення процесу управління фінансами. Поняття фінансової звітності та її значення в ринковій економіці. Вимоги до фінансової звітності. Класифікація та склад фінансової звітності.

Тема 3. Концепції і моделі фінансового управління.

Базові концепції фінансового менеджменту. Фінансова політика та типи фінансового управління. Стратегія і тактика ухвалення фінансових рішень.

Тема 4. Управління грошовими потоками на підприємстві.

Поняття грошового потоку як категорії фінансового менеджменту. Об'єктивна необхідність управління грошовими потоками та принципи її здійснення. Структурування грошових потоків суб'єкта господарювання. Прогнозування та планування грошових потоків підприємства як основа моделі управління грошовими потоками.

Тема 5. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках.

Необхідність і сутність визначення вартості грошей у часі. Доходність фінансових операцій. Компаундирування та дисконтування.

Тема 6. Управління прибутком.

Прибуток як фінансова категорія. Операційний аналіз на підприємстві. Управління використанням прибутку.

Тема 7. Управління активами.

Сутність і структура активів. Методи оцінювання вартості активів у господарській діяльності. Політика фінансування і формування структури оборотних активів. Управління відновленням необоротних активів.

Тема 8. Вартість та оптимізація структури капіталу.

Капітал підприємства і його сутність. Види капіталу підприємства. Поняття структури капіталу.

Тема 9. Управління інвестиціями.

Сутність і класифікація інвестицій. Управління реальними інвестиціями підприємств. Управління фінансовими інвестиціями.

Тема 10. Управління фінансовими ризиками.

Економічний зміст та поняття фінансового ризику. Класифікація ризиків. Управління фінансовим ризиком. Визначення ризику портфелю інвестицій. Страхування ризиків.

Тема 11. Інструменти стратегічного управління фінансами підприємства.

Моделі стратегічного управління та умови їхнього застосування. Збалансована система показників як інструмент стратегічного управління фінансами підприємства. Роль фінансового контролінгу в системі стратегічного фінансового менеджменту.

Тема 12. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування.

Сутність фінансового планування. Система прогнозування фінансової діяльності. Система поточного фінансового планування. Оперативне фінансове планування. Бюджетування, його сутність та види бюджетів. Балансовий метод планування.

Тема 13. Аналіз фінансових звітів.

Сутність, цілі та завдання аналізу фінансових звітів. Аналіз динаміки і структури активу та пасиву балансу. Аналіз ліквідності підприємства (балансу). Аналіз фінансової стійкості підприємства.

Тема 14. Оцінювання фінансової привабливості підприємства.

Сутність і складові фінансової привабливості підприємств. Факторний аналіз фінансових результатів господарської діяльності. Аналіз ділової активності суб'єктів господарювання.

Тема 15. Фінансове управління підприємством за умов кризи.

Економічна діагностика фінансового стану в системі антикризового управління підприємством. Форми і види фінансової санації підприємств. Реалізація процедури банкрутства та розподіл майна боржника.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						Кількість годин					
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	3	4	5	6	7	
Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	10	2	2			6	11	1				10
Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту	12	4	2			6	9					9
Тема 3. Концепції і моделі фінансового управління	10	2	2			6	10	1				9
Тема 4. Управління грошовими потоками на підприємстві	10	2	2			6	11	1	1			9
Тема 5. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	12	2	4			6	11	1	1			9
Тема 6. Управління прибутком	10	2	2			6	11	1	1			9
Тема 7. Управління активами	10	2	2			6	9					9
Тема 8. Вартість та оптимізація структури капіталу	10	2	2			6	9					9
Тема 9. Управління інвестиціями	10	2	2			6	9					9
Тема 10. Управління фінансовими ризиками	8	2	2			4	11	1	1			9
Тема 11. Інструменти стратегічного управління фінансами підприємства	10	2	2			6	9					9
Тема 12. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування	10	2	2			6	9					9
Тема 13. Аналіз фінансових звітів	10	2	2			6	11	1	1			9
Тема 14. Оцінювання фінансової привабливості підприємства	8	2	2			4	9					9
Тема 15. Фінансове управління підприємством за умов кризи	10	2	2			6	11	1	1			9
Усього годин	150	32	32			86	150	8	6			136

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	2	
2	Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту	2	
3	Тема 3. Концепції і моделі фінансового управління	2	
4	Тема 4. Управління грошовими потоками на підприємстві	2	1
5	Тема 5. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	4	1
6	Тема 6. Управління прибутком	2	1
7	Тема 7. Управління активами	2	
8	Тема 8. Вартість та оптимізація структури капіталу	2	
9	Тема 9. Управління інвестиціями	2	
10	Тема 10. Управління фінансовими ризиками	2	1
11	Тема 11. Інструменти стратегічного управління фінансами підприємства	2	
12	Тема 12. Внутрішньфірмове фінансове прогнозування та планування	2	
13	Тема 13. Аналіз фінансових звітів	2	1
14	Тема 14. Оцінювання фінансової привабливості підприємства	2	
15	Тема 15. Фінансове управління підприємством за умов кризи	2	1
	Разом	32	6

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	6	10
2	Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту	6	9
3	Тема 3. Концепції і моделі фінансового управління	6	9
4	Тема 4. Управління грошовими потоками на підприємстві	6	9
5	Тема 5. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	6	9
6	Тема 6. Управління прибутком	6	9
7	Тема 7. Управління активами	6	9
8	Тема 8. Вартість та оптимізація структури капіталу	6	9
9	Тема 9. Управління інвестиціями	6	9
10	Тема 10. Управління фінансовими ризиками	4	9
11	Тема 11. Інструменти стратегічного управління фінансами підприємства	6	9

12	Тема 12. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування	6	9
13	Тема 13. Аналіз фінансових звітів	6	9
14	Тема 14. Оцінювання фінансової привабливості підприємства	6	9
15	Тема 15. Фінансове управління підприємством за умов кризи	6	9
	Разом	86	136

7. Індивідуальні завдання

Виконання індивідуальних завдань має за мету поглибити знання з дисципліни «**Фінансовий менеджмент**». Вона передбачає глибоке опрацювання однієї з наведених нижче тем та її презентацію на практичному занятті:

1. Особливості організації фінансового менеджменту залежно від форми власності.
2. Найважливіші професійні обов'язки фінансового менеджера.
3. Зарубіжний досвід управління фінансами.
4. Тактика і стратегія фінансового менеджменту
5. Фінансова робота на підприємстві.
6. Аналітична основа фінансового менеджменту.
7. Основні показники, які використовуються у фінансовому менеджменті.
8. Класифікація грошових потоків при аналізі кредитоспроможності.
9. Еквіваленти грошових коштів.
10. Причини розбіжностей між сумою отриманого прибутку і грошовими коштами
11. Вплив інфляції на вартість грошей.
12. Час як фактор в фінансових розрахунках.
13. Класифікація вхідних та вихідних грошових потоків в розрізі господарської, інвестиційної та фінансової сфери.
14. Основні напрямки використання інформації про рух грошових коштів.
15. Порядок визначення залишків грошових активів у відповідності з моделями Баумоля та Міллера-Орра.
16. Ануїтети та дисконтування грошових потоків підприємства.
17. Гранична виручка і граничні витрати.
18. Поріг рентабельності (точка беззбитковості) і управління фінансовою міцністю підприємства.
19. Менеджмент сплати податків підприємством.
20. Дивідендна політика підприємства.
21. Фактори формування ефективної дивідендної політики підприємства.
22. Управління амортизаційною політикою підприємства.
23. Фактори, які впливають на прибуток підприємства від операційної діяльності.
24. Аналіз рентабельності окремих видів продукції за звітний період.
25. Аналіз рентабельності фінансових вкладень.
26. Склад активів підприємства.
27. Інформаційна база для аналізу активів.
28. Характеристика стратегії фінансування поточних активів: ідеальна, агресивна, консервативна, компромісна.

29. Використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості.
30. Розрахунок забезпеченості власними оборотними коштами.
31. Розрахунок причин змін загальної суми власних оборотних коштів за звітний період.
32. Розрахунок причин виникнення залишку чи нестачі власних оборотних коштів.
33. Можливі напрямки прискорення обороту грошових активів.
34. Оцінка раціональності співвідношення власних і позикових коштів.
35. Необхідність планування структури капіталу.
36. Фактори, що впливають на вибір між позиковим та інвестиційним фінансуванням.
37. Запозичення коштів підприємством. Визначення оптимальних сум і умов запозичення.
38. Менеджмент залучення банківського кредиту.
39. Менеджмент залучення комерційного кредиту.
40. Характеристика основних видів реальних інвестицій.
41. Роль бізнес-плану в управлінні реальними інвестиціями.
42. Характеристика основних форм фінансових інвестицій.
43. Франчайзинг.
44. Життєвий цикл інновації.
45. Внутрішнє страхування фінансових ризиків.
46. Управління зовнішнім страхуванням фінансових ризиків.
47. Вимоги до складання фінансової звітності.
48. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства.
49. Особливості аналізу фінансових коефіцієнтів в різних галузях економіки.
50. Особливості зовнішнього аналізу фінансових звітів.
51. Принципи здійснення фінансового планування.
52. Технологія формування фінансових планів.
53. Аналіз відхилень від запланованих даних.
54. Причини виникнення загрозливого фінансового стану підприємства.
55. Структура плану санації.
56. Внутрішні джерела санації підприємства.
57. Зовнішні джерела санації підприємства.
58. Механізм фінансової самостабілізації.
59. Порядок розподілу коштів, що вилучено від продажу майна підприємства-боржника.

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» застосовуються наступні методи:

- словесні (лекції, дискусії, дебати);
- наочні, під час лекцій (інформаційних, аналітичних, проблемних) та практичних занять, в тому числі з використанням мультимедійного забезпечення та інших ТЗН;
- практичні, під час виконання практичних робіт, задач, вправ;
- інтерактивні методи навчання під час проведення опитування, аналізу

практичних ситуацій, дискусії, мозкового штурму, метод роботи в малих групах, ділових ігор, метод кейсів (case study);

- інноваційні, зокрема проєктно-дослідницький метод; інтегровані методи. Застосовуються наступні інформаційно-комунікаційні технології та діджитал-інструменти: цифрові інструменти Google, програмні продукти від Microsoft, хмарний графічний сервіс Canva;

- методи дистанційного навчання за допомогою платформ: Moodle, Zoom.

9. Критерії та засоби оцінювання

Протягом семестру здобувач може отримати max. 100 балів, у тому числі: перший рубіжний контроль – 50 балів, другий рубіжний контроль – 50 балів. По поточному контролю здобувач може набрати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, тестування, презентації індивідуальних завдань, вирішення практичних задач та кейсів.

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: залік.

Семестровий залік полягає в оцінці рівня засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на лекційних, практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань за стобальною та дворівневою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

Критерії оцінки заліку:

- «**зараховано**» – студент має стійкі знання про основні поняття дисципліни, може сформулювати взаємозв'язки між поняттями.

- «**не зараховано**» – студент має значні пропуски в знаннях, не може сформулювати взаємозв'язку між поняттями, що вивчаються в курсі, не має уявлення про більшість основних понять дисципліни, що вивчається.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендовані джерела інформації: Основні:

1. Фінансовий менеджмент : підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки ; [М. І. Крупка, О. М. Ковалюк, В. М. Коваленко та ін.]. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 440 с.
2. Фінансовий менеджмент / [Момот Т. В., Безугла В. О., Тараруєв Ю. О., Кадничанський М. В., Чалий І. Г.] – Навч. посібник. За ред. Момот Т. В. – Центр учбової літератури, 2011. – 712с.
3. Фінансовий менеджмент: підручник / О.В. Кнейслер, О.Р. Квасовський, О.Ю. Ніпіаліді; за ред. д-ра екон. наук, професора Кнейслер О.В. – Тернопіль : Вид-во “Економічна думка”, 2018. – 478 с.
4. Фінансовий менеджмент / [Салига С.Я., Дацій Н.В., Корецький С.О., Несторенко Н.В., Салила К.С.] – Навч. посібник – Центр учбової літератури, 2006. -274с.
5. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник. – К.: знання, 2006. – 439 с.
6. Brigham E.F. Fundamentals of Financial Management. [6th ed.]. N.Y.: The driden press, 1992. 950 p.
7. Copeland T., Koller T., Murrin J. Valuation: Measuring and Managing the value of Companies. N.Y. : John Wiley & Sons, Inc., 1995. 558 p.
8. The financial services sector in Europe. Regulatory investigation and enforcement issues in Germany. Freshfields Bruckhaus Deringer URL: www.freshfields.com/.
9. Schneider F. The Shadow Economy in Europe / F. Schneider. – Chicago, Illinois: A.T. Kearney, 2011.

Допоміжна література

1. Александрова Н.М., Александрова М.В., Давиденко Т.В. Сучасні моделі та механізми корпоративного менеджменту у міжнародних фінансових корпораціях. Науковий вісник Міжнародної асоціації науковців. Серія : економіка, управління, безпека, технології. 2023. Т. 2., №1. С.
2. Драган О.О., Герасименко І.О., Зубченко В.В., Гаврик О.Ю. Фінансова звітність як інструмент антикризового менеджменту. *Економіка та управління АПК*. 2022. №1. С. 131-139.
3. Іванченкова Л.В., Степаненко С.В., Євтушевська О.О. Фінансовий і податковий менеджмент у системі управління підприємством. *Бізнес Інформ*. 2022. №4. С. 125-129.
4. Масюк Ю.В., Ястреб В.І. Удосконалення менеджменту фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств. *Агросвіт*. 2022. №22. С. 78-84.

5. Пестовська З.С., Романова К.С., Розенбург О.С. Практичні аспекти сучасного антикризового фінансового менеджменту. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2022. №1. С. 91-107.

6. Петик Л.О., Баськова Ю.С. Проблеми управління фінансовими ризиками в системі ризик-менеджменту та методи їх вирішення. *Бізнес Інформ*. 2022. №10. С. 181-186.

7. Решетник Н., Насікан Н., Клименко О., Світлична К., Сусллова Т. Стратегічний фінансовий менеджмент в діяльності корпорацій. *Фінансово-кредитна діяльність : проблеми теорії та практики*. 2021. №2. С. 134-141.

8. Стрижак О.Є., Потапов Г.М., Правдивець О.М. Таксономічні засади фінансового менеджменту. *Фінанси України*. 2022. №11. С. 95-112.

9. Халатур С.М., Кравченко М.В., Черниш О.А. Модель управління основними засобами в системі фінансового менеджменту підприємства. *Економіка та держава*. 2021. №11. 39-43.

10. Човнюк Ю.В., Чередниченко П.П., Остапущенко О.П., Маляр В.А. Особливості фінансового менеджменту підприємств містобудування в умовах інфляції. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: економічні науки*. 2023. № 4(1). С. 124-134.

Інформаційні ресурси

1. <https://zakon.rada.gov.ua/laws> – Законодавство України.
2. <http://www.nbuv.gov.ua> – Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.
3. <http://www.ukrstat.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби статистики України.
4. <http://www.minfin.gov.ua/> – Офіційний сайт Міністерства фінансів України.